

УДК 336.74:004.9

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ Е-ГРИВНІ В УКРАЇНІ

Д. В. Фурманчук

здобувачка вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, 2 курс,
спеціальність «Підприємництво та торгівля»,
навчально-науковий інститут економіки та менеджменту

Науковий керівник – к.е.н., доцент Є. В. Срібна

*Національний університет водного господарства та природокористування,
м. Рівне, Україна*

У статті досліджуються проблеми та перспективи впровадження е-гривні в Україні як цифрової валюти центрального банку. Аналізуються ключові аспекти цифровізації фінансової системи, включаючи переваги, такі як підвищення фінансової інклюзії, прозорості та ефективності платежів. Окремо розглядаються виклики, зокрема ризики для банківської системи, питання конфіденційності та кібербезпеки.

Ключові слова: е-гривня, цифрова валюта центрального банку, фінансова цифровізація.

The article examines the challenges and prospects of implementing e-hryvnia in Ukraine as a central bank digital currency. Key aspects of financial system digitalization are analyzed, including benefits such as enhancing financial inclusion, transparency, and payment efficiency. The challenges, including risks to the banking system, issues of confidentiality, and cybersecurity, are discussed separately.

Keywords: e-hryvnia, central bank digital currency, financial digitalization.

Цифровізація економіки та розвиток технологій спричинили появу цифрових валют центральних банків, серед яких е-гривня може стати ключовим інструментом трансформації фінансової системи України. Водночас впровадження такої технології викликає дискусії щодо її потенційних переваг і ризиків, включаючи вплив на банківську систему, конфіденційність даних та фінансову стабільність. Аналіз міжнародного досвіду свідчить, що лідери впровадження цифрових валют, такі як Китай, Швеція та Багамські острови, продемонстрували можливість інтеграції цих технологій для зменшення частки готівки в обігу, підвищення фінансової інклюзії та прозорості транзакцій. Зокрема, у Китаї цифровий юань активно тестується у багатьох містах країни, а у Швеції е-крона стає частиною екосистеми безготівкової економіки. Багамські острови впровадили «Sand Dollar» як засіб поліпшення доступу до фінансових послуг у віддалених регіонах. Україна належить до країн, які активно досліджують можливості впровадження цифрової валюти центрального банку, вивчаючи технічні, правові та економічні аспекти.

Метою дослідження є аналіз проблем та перспектив впровадження е-гривні в Україні, з урахуванням міжнародного досвіду та оцінкою ключових викликів, які впливають на її реалізацію.

У вересні 2021 року Національний банк України (НБУ) відкрив проєкт «е-гривня» з метою визначення потреби широкомасштабного випуску в Україні цифрової форми гривні. У жовтні 2022 року ДП «Український інститут інтелектуальної власності» (Укрпатент) зареєструвало торговельні марки «е-гривня» та «e-hryvnia», які належать НБУ (рисунок).

Е-гривня – це електронна форма національної валюти України, емітентом якої є Національний банк України (НБУ). Вона призначена для ефективного виконання всіх функцій грошей, доповнюючи готівкову та безготівкову форми гривні.

Рисунок. Логотип е-гривні

НБУ вивчає кілька потенційних сценаріїв використання е-гривні, які впливатимуть на ключові характеристики:

- е-гривня для роздрібних безготівкових розрахунків, включаючи можливість використання функції «програмованих» грошей;
- е-гривня для операцій, пов'язаних із віртуальними активами;
- е-гривня для забезпечення здійснення транскордонних платежів.

У 2018 році НБУ реалізував пілотний проєкт із запуску е-гривні, який включав тестування технології блокчейн для її впровадження. Проєкт охопив випуск обмеженої кількості е-гривень (еквівалент 5 443 грн), які використовувалися для тестових операцій. До ключових завдань проєкту входили [2]:

- створення електронних гаманців для учасників;
- перевірка безпечності та швидкості транзакцій;
- використання е-гривні для оплати мобільних послуг і благодійних внесків;
- переведення коштів між гаманцями (P2P-перекази).

У процесі реалізації пілотного проєкту було визначено потенційні переваги цифрової валюти, зокрема зручність, швидкість та безпеку використання. Водночас виникли питання, які потребують вирішення для подальшого масштабування [2]:

- адаптація існуючої платіжної інфраструктури для інтеграції з е-гривнею;
- створення ефективної нормативно-правової бази;
- популяризація серед населення.

Особлива увага приділялася оцінці технологічної бази. Для пілотного проєкту було обрано централізовану модель випуску е-гривні, яка виявилася простою в управлінні та регулюванні. Проте у майбутньому розглядаються децентралізовані моделі для збільшення гнучкості та незалежності системи. Результати досліджень НБУ показують високий інтерес до е-гривні, зокрема для P2P-платежів (51%), оплати товарів і послуг (42%), транскордонних переказів (33%) та операцій із віртуальними активами (23%). Попри це, лише 45% респондентів вважають існуючу інфраструктуру готовою до інтеграції, а 60% висловлюють занепокоєння щодо кібербезпеки. Е-гривня має ключові переваги, як-от прозорість транзакцій (50% респондентів) і програмованість (34%). Проте, лише 28% населення розуміють принципи цифрових валют, що підкреслює необхідність освітніх кампаній для її успішного впровадження [3].

Це свідчить про те, що, попри значний інтерес до е-гривні, її успішне впровадження вимагає вирішення низки важливих питань. Зокрема, необхідно модернізувати існуючу

інфраструктуру для забезпечення її сумісності з цифровою валютою, посилити заходи кібербезпеки для запобігання потенційним загрозам та розробити ефективні освітні програми для підвищення обізнаності населення щодо цифрових валют. Лише інтеграція цих складових дозволить створити умови для ефективного використання е-гривні та зміцнення довіри до неї серед громадян і бізнесу.

У 2025 році НБУ планує розпочати другий етап тестування е-гривні, спрямований на перевірку її готовності до масштабного впровадження [4]. Цей пілотний проєкт передбачає значно ширше охоплення, залучення реальних користувачів, бізнесу та фінансових установ до використання е-гривні в умовах, максимально наближених до реальних.

Основними завданнями другого пілотного проєкту є:

1. Розширення масштабів тестування. Учасники проєкту зможуть використовувати е-гривню для широкого спектра фінансових операцій, включаючи оплату товарів і послуг, транзакції між бізнесом та державою (B2G), а також міжнародні перекази.

2. Оцінка інтеграції з існуючими платіжними системами. Проєкт передбачає використання платформи е-гривні спільно з такими платіжними інструментами, як карткові системи (MasterCard, VISA), а також новітні сервіси безконтактної оплати через смартфони.

3. Тестування програмованості валюти. Е-гривня у 2025 році буде випробовуватись як програмована валюта, що дозволяє створювати «умовні платежі» (наприклад, автоматичне перерахування коштів при виконанні певних умов).

4. Оцінка довіри користувачів та їхнього досвіду. Учасники отримають доступ до простих мобільних додатків і електронних гаманців, які дадуть змогу протестувати функціональність, зручність та безпечність е-гривні.

Очікувані результати другого пілотного проєкту е-гривні включають підвищення обізнаності населення про цифрову валюту через реалізацію комплексних освітніх програм та інформаційних кампаній, що сприятимуть формуванню довіри до нового фінансового інструменту. Практичні кейси, отримані в межах тестування, стануть основою для вдосконалення нормативно-правової бази, що регулює операції з е-гривнею, забезпечуючи її відповідність сучасним вимогам правового поля. Проєкт також передбачає виявлення й усунення технічних обмежень платформи, що дозволить забезпечити її стабільне функціонування за умов високих навантажень. Крім того, особлива увага приділятиметься аналізу можливостей часткового переходу до децентралізованої моделі, яка сприятиме розширенню участі ринкових суб'єктів, зберігаючи водночас необхідний рівень контролю та стабільності системи.

Е-гривня є перспективним інструментом цифровізації фінансової системи України. Результати досліджень і перший етап тестування підтверджують її потенціал для застосування у P2P-платежах, транскордонних переказах та операціях із віртуальними активами. Водночас реалізація е-гривні потребує вирішення низки викликів: модернізації платіжної інфраструктури, забезпечення кібербезпеки, розробки нормативно-правової бази та проведення освітніх кампаній. Другий етап тестування, запланований на 2025 рік, передбачає оцінку функціональності е-гривні в реальних умовах. Його результати визначать готовність цифрової валюти до масштабного впровадження та подальшої інтеграції в економіку.

1. Національний банк України. Про е-гривню – цифрові гроші Національного банку. URL: <https://bank.gov.ua/ua/payments/e-hryvnia> (дата звернення: 05.11.2024). 2. Національний банк України. Проєкт «Е-гривня»: Аналітична записка за результатами пілотного проєкту «Е-гривня». URL: <https://example.com/e-hryvnya-project> (дата звернення: 05.11.2024). 3. Національний банк України. Результати опитування щодо можливості запровадження е-гривні. URL: <https://example.com/analytical-report> (дата звернення: 05.11.2024). 4. Економічна правда. НБУ протестує е-гривню у 2025 році. URL: <https://pravda.com.ua/finances/nbu-protestuye-e-hryvni-u-2025-roci-800252/> (дата звернення: 29.11.2024).